

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา COMPONENTS AND INDICATORS OF SOCIAL INTELLIGENCE AMONG SECONDARY SCHOOL STUDENTS

พลพีระ วงศ์พรประทีป*, กิตติชัย สุธาสิโนบล และศุภวรรณ สัจจพิบูล

Ponpeera Wongpornprathee*, Kittichai Suthasinobon and Suppawan Satjapiboon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

*Corresponding Author E-mail: ponpeera.w@gmail.com

Received January 2, 2026; Revised April 12, 2026; Accepted April 17, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา 2) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการให้การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 ท่านโดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยเลือกแบบเจาะจง ใช้การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา สถิติเชิงบรรยายในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบย่อย 7 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1. ความตระหนักรู้ทางสังคม ประกอบด้วย ความตระหนักรู้ในตนเอง มี 2 ตัวบ่งชี้ การรับรู้เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น มี 1 ตัวบ่งชี้ และความตระหนักในคุณค่าจริยธรรมสากล มี 1 ตัวบ่งชี้ 2. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ประกอบด้วย ความสามารถในการกำกับตนเอง มี 1 ตัวบ่งชี้ ความสามารถในการเข้าร่วมและคำนึงถึงบุคคลอื่น มี 1 ตัวบ่งชี้ และความสามารถในการนำกลุ่มบุคคล มี 1 ตัวบ่งชี้ 2) ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 และองค์ประกอบมีความเหมาะสมโดยมีค่าสูงกว่าเกณฑ์การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ที่ระดับ 3.50 ขึ้นไป

คำสำคัญ: องค์ประกอบและตัวบ่งชี้, ความฉลาดทางสังคม, ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

Abstract

This article aimed to 1) examine the components and indicators of social intelligence among secondary school students and 2) evaluate the appropriateness of the components and the indicators of social intelligence for secondary school students. The study employed an exploratory research design using both qualitative and quantitative methods. The participants were selected through purposive sampling and divided into two groups. The first group consisted of 8 experts who took part in in-depth interviews, from which qualitative data were collected. The second group consisted of 5 experts who evaluated the appropriateness of the components and indicators of social intelligence among secondary school students, and quantitative data were collected. The research instruments included a semi-structured interview form and an evaluation form for assessing the appropriateness of the components and indicators of social intelligence among secondary school students. Data were analyzed using content analysis and descriptive statistics, including mean and standard deviation.

The findings revealed that social intelligence among secondary school students comprises two components, six sub-components, and seven indicators. Social awareness, the first component, consisted of self-awareness (2 indicators), recognizing and understanding others' emotions and feelings (1 indicator), and awareness of universal ethical values (1 indicator). Social interaction, the second component, consisted of self-regulation (1 indicator), the ability to engage with and show consideration for others (1 indicator), and leadership (1 indicator). Furthermore, the overall appropriateness of the components and indicators was rated at the highest level ($M = 4.94$, $SD = 0.12$). All components exceeded the established criterion of 3.50, indicating that they were highly appropriate.

Keywords: Components and indicators, Social Intelligence, Secondary school students

บทนำ

การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรให้ความตระหนักและนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยของผู้เรียน การนำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้รับมาปรับใช้ในการพัฒนาความเป็นตนเอง และแสดงออกได้อย่างเหมาะสม การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นสิ่งที่สำคัญและส่งผลต่อการใช้ชีวิตและทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างมีความสุข (Niemi, 2020) หากวิเคราะห์สถานการณ์โลกในปัจจุบันจะพบว่าปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำงานของมนุษย์เป็นอย่างมากซึ่งมีความสามารถเทียบเท่าได้กับสมรรถนทักษะ (Hard Skills) หรือทักษะเฉพาะทางในการทำงานของมนุษย์ แต่อย่างไรก็ตามจรณทักษะ (Soft Skills) ก็ยังนับได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากไม่น้อยไปกว่าการมีสมรรถนทักษะ กล่าวคือหากมองในมุมมองของการทำงานจะพบว่า

ผลสำเร็จในการทำงานเป็นผลมาจากจรรยาบรรณทักษะ หรือการที่มนุษย์มีทักษะทางสังคมและมนุษย์สัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 85 ในขณะที่สมรรถนะทักษะหรือความสามารถทางเทคนิคและความรู้ คิดเป็นเพียงร้อยละ 15 (Okoronkwo, 2024) นอกจากนี้ จรรยาบรรณหรือทักษะทางสังคมอันประกอบด้วยความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ความสามารถในการสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ล้วนส่งผลต่อบรรยากาศและประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่นอกเหนือจากการมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพเฉพาะทางเพียงอย่างเดียว (Fitzgerald, 2025) เมื่อวิเคราะห์ถึงข้อมูลสำคัญในระดับชาติ อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จะพบว่าสาระสำคัญของแผนฯเกี่ยวข้องกับแนวคิด Resilience “ล้มแล้ว ลุกไว” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญในการเผชิญหน้ากับปัญหา การแก้ไขปัญหาอย่างทันที่รวมทั้งปรับตัวไปตามสถานการณ์โลก และการให้ความสำคัญกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (ศิริมา ทองสว่าง, 2567) นอกจากนี้หากมองในมิติการเตรียมกำลังคนให้มีสมรรถนะสูงขึ้นในการทำงานในอนาคตนั้น สมรรถนะกำลังคนระดับสูงและทักษะที่ต้องการในยุคหลังการแพร่ระบาดโควิด-19 ประกอบด้วย สมรรถนะด้านความเป็นมนุษย์และความสัมพันธ์ สมรรถนะความฉลาดรู้ด้านความเป็นมนุษย์และเคารพความเป็นมนุษย์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) นอกจากนี้ได้มีการวิจัยเกี่ยวกับกรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 และ E-Training Platform เพื่อพัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าผลลัพธ์ระยะยาวที่คนรุ่นใหม่คาดหวังจากการไปโรงเรียนมากที่สุด คือ การมีทักษะการปรับตัว และรองลงมาคือการรู้จักตัวเองและเป็นตัวของตัวเอง (พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2566) ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าจรรยาบรรณเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการรู้จักตนเอง การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือที่เรียกว่า “ความฉลาดทางสังคม” (Social Intelligence) นั่นเอง

จากความสำคัญของทักษะที่พึงมีข้างต้นหรือการศึกษาเรื่องความฉลาดทางสังคม ปัจจุบันยังพบว่า ผู้เรียนยังขาดทักษะดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ยกตัวอย่างปัญหาที่เด่นชัด เช่น งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่าการชมเชยทางโลกโซเชียลโดยส่วนใหญ่เกิดกับผู้เรียนในช่วงมัธยมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่น และมีวัยรุ่นประมาณร้อยละ 20-40 เคยเป็นเหยื่อการชมเชยทางโลกโซเชียล (คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566) นอกจากนี้ปัญหาที่พบอาจไม่ได้มีเพียงแค่นี้ในโลกออนไลน์เท่านั้น ในชีวิตจริงการใช้ชีวิตของผู้เรียนในโรงเรียนอาจได้รับการปฏิบัติที่ไม่พึงประสงค์เท่าที่ควร เช่น ถูกล้อเลียนเรื่องครอบครัว รูปร่างหน้าตาและบุคลิก ถูกทำร้ายร่างกาย รวมถึงถูกกระทำให้รู้สึกด้อยกว่าคนอื่น เป็นต้น (ภาณุวัฒน์ ปานเกตุ, 2568) ฉะนั้นจากปัญหาข้างต้นการศึกษาเรื่องความฉลาดทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนยังขาดความตระหนักรู้ทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นที่ไม่ถูกแนวทางเท่าที่ควร นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นหากมองในมิติกว้างขึ้น การใช้ชีวิตในสังคมต้องมองในลักษณะองค์รวมและรอบด้านแต่จุดสนใจของผู้เรียนในยุคปัจจุบันอาจอยู่เพียงแค่ว่าในสิ่งที่เขาสนใจเท่านั้น (พัชรภา ตันติชูเวช, 2566) ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยในปัจจุบันพบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคมในวงการวิชาชีพต่าง ๆ หากมองในด้านการศึกษามักจะพบว่าเป็นการศึกษาในมิติเฉพาะในบริบทที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในชั้นเรียนหรือบริบทแวดล้อมใกล้ชิดตัวเป็นส่วนมาก แต่ยังมีได้มีการใช้การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมาใช้ในการศึกษาควบคู่กับตัวแปรความฉลาดทางสังคมซึ่งเป็น

มิติที่มีความสำคัญในระดับโลกอย่างแพร่หลาย ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นประเด็นร่วมสมัยที่มีความสำคัญที่ควรนำมาศึกษาและสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง พร้อมทั้งสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้เกิดขึ้นในสังคมยุคปัจจุบันอย่างยั่งยืน หากกล่าวถึงแก่นของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจะพบว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความรู้ ทักษะ ค่านิยม ความตระหนัก เพื่อให้คนในสังคมร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมอย่างสมดุล ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (กมล รอดคล้าย, 2568) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเนื่องจากเป็นสิ่งที่สำคัญในระดับโลกที่ทุกคนควรตระหนักและควรทำความเข้าใจเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมโดยคำนึงถึงมิติสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สันติภาพและสถาบัน และหุ้นส่วนการพัฒนา โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของโลกในปี ค.ศ.2030 ร่วมกัน (สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในที่สุด เพราะฉะนั้นการพัฒนาความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะมิได้คำนึงถึงแค่ตนเอง หากแต่เป็นการคำนึงถึงผู้อื่นจนเกิดความตระหนักตั้งแต่ระดับใกล้ตัวจนถึงระดับสากล

งานวิจัยนี้จึงมีแนวคิดสำคัญในการนำเสนอการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเพื่อที่จะเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งในมิติตนเอง สังคม ตลอดจนคำนึงถึงประเทศชาติ ดังสะท้อนให้เห็นจากการให้ความสำคัญในการเคารพตนเอง การคำนึงถึงผู้อื่น และการใช้การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นตัวขับเคลื่อนไปสู่การวางแผนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือจริยธรรมทักษะอีกทั้งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมและประเทศชาติอย่างมีความสุขและเกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของความฉลาดทางสังคม

ความฉลาดทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการทำความเข้าใจบุคคลอื่นตลอดจนการแสดงพฤติกรรมอย่างชาญฉลาดในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Thorndike, 1920) ความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถในการเข้าสังคม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ (Goleman, 2006) โดยสรุปความหมายของความฉลาดทางสังคมที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และนำมาใช้ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาคือความสามารถในการตระหนักรู้ของบุคคลกับการใช้ทักษะทางสังคมต่อการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับบุคคลอื่นโดยมีการจัดการกับสถานการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

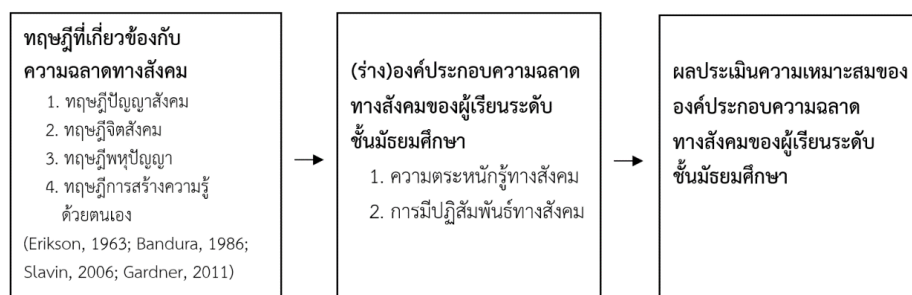

องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม

องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคมมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งช่วยให้บุคคลคนหนึ่งสามารถเข้าใจและจัดการกับสถานการณ์ทางสังคมที่เผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ความตระหนักรู้ทางสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Goleman, 2006) นอกจากนี้ยังพบว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์ ประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น การปรับตัวให้เข้ากับบริบททางสังคม การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ในระยะยาว ความเข้าใจในโครงสร้างทางสังคม (Gardner, 2011) จากการสังเคราะห์ข้อมูลของผู้วิจัย สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม ประกอบด้วย 1. ความตระหนักรู้ทางสังคม และ 2. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากทั้งสององค์ประกอบได้มีความครอบคลุมความฉลาดทางสังคมของผู้เรียน กล่าวคือ ความตระหนักรู้ทางสังคมเป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคล จะต้องมีการกลั่นกรองหรือพิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนก่อนการแสดงออกทางพฤติกรรม สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นสิ่งที่ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมออกมาต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามกาลเทศะ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยโดยแสดงกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีการแบ่งผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญในการให้การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 8 ท่าน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 5 ท่าน ซึ่งคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 กลุ่ม ประกอบด้วย มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับ มีความเชี่ยวชาญในด้านความฉลาดทางสังคมของผู้เรียน โดยหาก

เป็นครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาจะต้องมีวุฒิทางการศึกษาในระดับมหาบัณฑิต มีวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษขึ้นไป และหากเป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาจะต้องมีวุฒิทางการศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิต มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 กลุ่ม จะต้องมีการประเมินการสอนหรือการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน โดยผ่านการประเมินความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. แบบประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยผ่านการประเมินความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่าเท่ากับ 1.00 และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เอกสารหลังจากนั้นผู้วิจัยได้เขียนสังเคราะห์ข้อมูลผนวกกับใช้ข้อมูลที่อิงจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

2. การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 ท่าน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ผนวกกับนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ มาทำการสังเคราะห์ข้อมูล จัดเรียงหมวดหมู่ข้อมูลให้เป็นระบบ และสรุปข้อมูลในการสร้างเป็นองค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

2. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา วิเคราะห์โดยการใช้ผลจากการตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป โดยมีการแปลผลระดับคุณภาพ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบย่อย และ 7 ตัวบ่งชี้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
1. ความตระหนักรู้ทางสังคม	1.1 ความตระหนักรู้ในตนเอง	1.1.1 ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจตนเอง รู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง รับทราบหน้าที่ของตนเอง โดยปฏิบัติตามสิ่งที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งสามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ 1.1.2 ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจประเด็นเรื่องราวทางสังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งสืบเสาะหาความรู้อย่างมีหลักการด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ
	1.2 การรับรู้เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น	1.2.1 ผู้เรียนสามารถแสดงออกโดยการรับรู้ เข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก มุมมอง และความต้องการของผู้อื่นโดยแสดงออกถึงการเป็นผู้ฟังที่ดีด้วยสีหน้า แววตา การตอบรับ และท่าทางที่เหมาะสม
	1.3 ความตระหนักในคุณค่าจริยธรรมสากล	1.3.1 ผู้เรียนสามารถแสดงออกในการทำความเข้าใจการเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยไม่เลือกปฏิบัติในความแตกต่างทั้งในเรื่องเพศ เชื้อชาติ ศาสนา และสังคม
2. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	2.1 ความสามารถในการกำกับตนเอง	2.1.1 ผู้เรียนสามารถควบคุมความรู้สึก ความคิดให้สามารถสื่อสารหรือแสดงออกได้อย่างเหมาะสม และไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในเรื่องที่ตนเองมีความรู้สึก ความคิด หรือได้รับผลกระทบในเรื่องที่ไม่เหมาะสมได้
	2.2 ความสามารถในการเข้าร่วมและคำนึงถึงบุคคลอื่น	2.2.1 ผู้เรียนสามารถสร้างสัมพันธภาพ ปฏิบัติกิจกรรมทั้งในรูปแบบรายบุคคล กิจกรรมกลุ่ม ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และไม่เกิดความขัดแย้ง โดยไตร่ตรองการแสดงพฤติกรรมของตนเองต่อผู้อื่นเสมอ
	2.3 ความสามารถในการนำกลุ่มบุคคล	2.3.1 ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงภาวะการเป็นผู้นำหรือทำหน้าที่เป็นผู้นำในกลุ่มให้เป็นไปได้ด้วยดี โดยปราศจากการบังคับ เป็นผู้รับฟังที่ดี เสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับกลุ่ม รวมทั้งสามารถจัดการความขัดแย้งเมื่อเกิดขึ้นได้

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบย่อย และ 7 ตัวบ่งชี้ โดยพบว่า องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ล้วนมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ องค์ประกอบหลัก คือ ความตระหนักรู้ทางสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย คือ ความตระหนักรู้ในตนเอง การรับรู้เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น ความตระหนักในคุณค่าจริยธรรมสากล สำหรับองค์ประกอบหลักด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย คือ ความสามารถในการกำกับตนเอง ความสามารถในการเข้าร่วมและคำนึงถึงบุคคลอื่น และความสามารถในการนำกลุ่มบุคคล

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการตรวจสอบยืนยันจากการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยภาพรวมมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
องค์ประกอบหลักที่ 1 ความตระหนักรู้ทางสังคม			
1.1 ความตระหนักรู้ในตนเอง			
ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจตนเอง รู้อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง รับทราบหน้าที่ของตนเอง โดยปฏิบัติตามสิ่งที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งสามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ	5.00	0.00	มากที่สุด
ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจประเด็นเรื่องราวทางสังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งสืบเสาะหาความรู้ อย่างมีหลักการด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	4.80	0.40	มากที่สุด
1.2 การรับรู้เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น			
ผู้เรียนสามารถแสดงออกโดยการรับรู้ เข้าใจ อารมณ์ความรู้สึก มุมมอง และความต้องการของผู้อื่นโดยแสดงออกถึงการเป็นผู้ฟังที่ดีด้วยสีหน้า แววตา การตอบรับ และท่าทางที่เหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
1.3 ความตระหนักในคุณค่าจริยธรรมสากล			
ผู้เรียนสามารถแสดงออกในการทำความเข้าใจ การเคารพสิทธิของผู้อื่น โดยไม่เลือกปฏิบัติในความแตกต่างทั้งในเรื่องเพศ เชื้อชาติ ศาสนา และสังคม	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.95	0.10	มากที่สุด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
องค์ประกอบหลักที่ 2 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม			
2.1 ความสามารถในการกำกับตนเอง			
ผู้เรียนสามารถควบคุมความรู้สึก ความคิดให้สามารถสื่อสารหรือแสดงออกได้อย่างเหมาะสม และไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในเรื่องที่ตนเองมีความรู้สึก ความคิด หรือได้รับผลกระทบในเรื่องที่ไม่เหมาะสมได้	4.80	0.40	มากที่สุด
2.2 ความสามารถในการเข้าร่วมและคำนึงถึงบุคคลอื่น			
ผู้เรียนสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพ ปฏิบัติกิจกรรมทั้งในรูปแบบรายบุคคล กิจกรรมกลุ่ม ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และไม่เกิดความขัดแย้ง โดยไตร่ตรองการแสดงพฤติกรรมของตนเองต่อผู้อื่นเสมอ	5.00	0.00	มากที่สุด
2.3 ความสามารถในการนำกลุ่มบุคคล			
ผู้เรียนสามารถแสดงออกถึงภาวะการเป็นผู้นำหรือทำหน้าที่เป็นผู้นำในกลุ่มให้เป็นไปได้ด้วยดี โดยปราศจากการบังคับ เป็นผู้รับฟังที่ดี เสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับกลุ่ม รวมทั้งสามารถจัดการความขัดแย้งเมื่อเกิดขึ้นได้	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.93	0.13	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.94	0.12	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา องค์ประกอบด้านความตระหนักรู้ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.10 สำหรับองค์ประกอบด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.13 และในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 ซึ่งมีผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบย่อย และ 7 ตัวบ่งชี้ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความฉลาดทางสังคม จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการวิจัย ผลปรากฏว่ามีแนวคิดที่สอดคล้องกัน

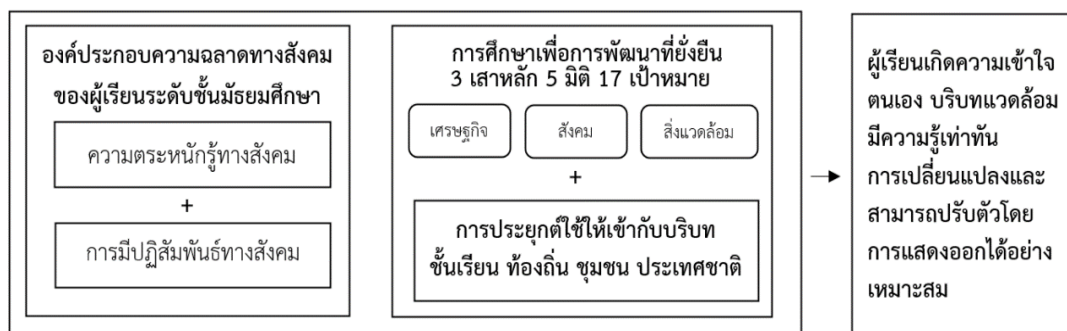
ซึ่งจากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ว่า องค์ประกอบหลักของความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1. องค์ประกอบด้านความตระหนักรู้ทางสังคม และ 2. องค์ประกอบด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สอดคล้องกับที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของความฉลาดทางสังคมไว้ว่าประกอบด้วย การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) และ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Facility) (Goleman, 2006) ซึ่งมีความสอดคล้องกัน สำหรับองค์ประกอบย่อยของด้านความตระหนักรู้ทางสังคมนั้น สะท้อนให้เห็นว่าเป็นองค์ประกอบที่อยู่ภายในตัวบุคคลซึ่งต้องมีการกลั่นกรองก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ในส่วนขององค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นพฤติกรรมการแสดงออกต่อบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการมีทักษะในการเข้าร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นยังสอดคล้องกับที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวไว้ว่าประกอบด้วยการตระหนักรู้สถานการณ์ทางสังคม การแสดงออกที่เหมาะสม การแสดงความจริงใจในการแสดงออก ความชัดเจนในการแสดงออก และความเห็นอกเห็นใจ (Albrecht, 2006) อีกด้วย จากองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม อาจกล่าวได้ว่าความฉลาดทางสังคมเป็นสิ่งที่สะท้อนมนุษยสัมพันธ์ของบุคคลคนหนึ่งกับบุคคลอื่นเนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดความต้องการของมนุษย์ การได้ศึกษาและมีความเข้าใจในเรื่องนี้จะช่วยให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากยิ่งขึ้น ทำให้เข้าใจว่าเพราะเหตุผลใดบุคคลจึงคิดและกระทำเช่นนั้น เนื่องจากมนุษยสัมพันธ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อนจึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยการศึกษาให้เข้าใจและนำมาประยุกต์ใช้อย่างมีศิลปะและหาคำนำมาได้ใช้อย่างถูกต้องก็จะเกิดผลดีเป็นอย่างมากตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับประเทศ (อัชรา เอ็บสุลลารี, 2568) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้มีการศึกษาในเรื่องความฉลาดทางสังคมซึ่งพบว่า การที่บุคคลให้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของบุคคลอื่นจะทำให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความฉลาดทางสังคมซึ่งเป็นความสามารถทางจิตมีความแตกต่างจากความสามารถทางวิชาการ โดยผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่ามีความสอดคล้องตามโครงสร้างของความฉลาดทางสังคม (Weis & Martin, 2007) ซึ่งจากองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมที่ได้จากการสังเคราะห์นี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าวเป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นจากการที่ได้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในวงการการศึกษา อีกทั้งองค์ประกอบดังกล่าวยังเป็นประโยชน์ต่อการที่ผู้เรียนได้นำไปใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ตนเองและผู้อื่น ผนวกกับเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้กับประเด็นที่ควรรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิตให้สามารถวางแผนการใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อีกด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยในการป้องกัน ดูแลรักษา และส่งเสริมสุขภาพจิตให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการใช้เวลาในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น การปฏิบัติตนเมื่อพบผู้ถูกกลั่นแกล้ง การพัฒนาความคิดเชิงบวก การดูแลตนเองและผู้อื่นได้เมื่อรับรู้เหตุการณ์รุนแรง รวมถึงการเสริมพลังใจเพื่อรับมือกับภาวะวิกฤต เป็นต้น (กรมสุขภาพจิต สำนักความรู้สุขภาพจิต, 2567) นอกจากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตแล้วนั้น ความฉลาดทางสังคมยังมีความสัมพันธ์กับเรื่องของการเรียนอีกด้วย กล่าวคือบุคคลคนหนึ่งที่จะประสบความสำเร็จได้ไม่เพียงแต่ต้องมีความพร้อมทั้งในเรื่องของความรู้ทางวิชาการที่เป็น

พื้นฐานหลักในการใช้ชีวิตและการทำงานหากแต่จะต้องสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม การรู้จักตนเองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตัวเรามองบทบาทในลักษณะภาพรวมที่เป็นตนเองได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง พิจารณาตนเอง การเข้าใจผู้อื่น ตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (ไหมไทย ไชยพันธุ์, 2562) นอกจากนี้ความเหมาะสมขององค์ประกอบดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผลการศึกษาพบว่าในโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ ผู้เรียนที่มีความฉลาดทางสังคมและเรียนเก่งมักได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากที่สุด (Mejis et al., 2010) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความฉลาดทางสังคมและความสามารถทางการเรียนเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างให้ผู้เรียนมีทั้งความฉลาดทางสังคมและความฉลาดทางสติปัญญา เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมในการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงความสำคัญขององค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของผู้เรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการศึกษาองค์ประกอบความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษามีความสำคัญทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีความตระหนักรู้ทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นโดยการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม การบูรณาการการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกคนพึงให้ความสำคัญและความตระหนักในระดับโลก ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญที่ประเทศในองค์การสหประชาชาติจะต้องบรรลุร่วมกัน ในปี ค.ศ. 2030 หรือ พ.ศ. 2573 นั้น ความฉลาดทางสังคมจึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนในฐานะพลเมืองของชาติจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติให้เกิดขึ้นจนเป็นนิสัย ผสมกับการคำนึงถึงมิติที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และมิติที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงบริบทแวดล้อม มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถปรับตัวโดยการแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

สรุป

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเกิดความตระหนักและเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของการมีความสามารถหรือความฉลาดรู้ในมิติที่นอกเหนือจากความฉลาดทางสติปัญญาหรือความสามารถทางวิชาการเพียงอย่างเดียว ความฉลาดทางสังคมจะทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในตนเองและคำนึงถึงผู้อื่น และการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นก็จำเป็นต้องใช้ความฉลาดทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เริ่มต้นจากมิติใกล้ตัวในห้องเรียน การทำงานรายบุคคลด้วยความสามารถการทำงานเป็นกลุ่มด้วยความเอื้ออาทรอย่างเป็นกัลยาณมิตร การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคารพและให้เกียรติผู้อื่นทั้งเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครูผู้สอน รวมถึงบุคคลที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ไปจนถึงมิติการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน ฉะนั้นการวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการสร้างความตระหนักและความยั่งยืนให้เกิดขึ้นในสังคมได้ โดยเริ่มต้นจากครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนสำคัญหรือเป้าหมายที่มีคุณภาพที่ทำให้ผู้เรียนมีทิศทางในการวางแผนเส้นทางการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนแบ่งออกเป็นความตระหนักรู้ทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งถือเป็นมิติที่ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาควรให้ความสำคัญและตระหนักเป็นอย่างมาก ดังนั้นสถานศึกษาควรดำเนินการ โดยคำนึงถึงผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย โดยออกนโยบายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความฉลาดทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่นและเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพต่อไปในสังคม

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมมีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังนั้นผู้สอน จึงควรมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งในส่วนของความรู้สึภายใน และการแสดงออกของผู้เรียนต่อผู้อื่น เพื่อที่จะวิเคราะห์ได้ว่าพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกมานั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ นำไปสู่การส่งเสริมหรือการให้คำปรึกษา ดูแล หรือแก้ไขพฤติกรรมดังกล่าว เพื่อที่ผลที่ได้จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในอนาคตต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนที่สำคัญ คือ นอกเหนือจากความฉลาดทางสติปัญญา ผู้เรียนพึงมีความฉลาดทางสังคมในการใช้ชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรให้ความสำคัญกับผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนในระดับชั้นปฐมวัย ประถมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา เพื่อให้เห็นถึงมิติแห่งความหลากหลายในการมีความฉลาดทางสังคมของผู้เรียนในช่วงวัยต่าง ๆ หรืออาจใช้การศึกษาและทดสอบปัจจัยเชิงสาเหตุ เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องของความฉลาดทางสังคมในมิติต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายมาก

ยิ่งขึ้น ซึ่งผลที่ได้จะทำให้ผู้ศึกษามีความเข้าใจสังคม เข้าใจในบริบทเฉพาะ รวมถึงแนวคิดที่แตกต่างกัน ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจในการยอมรับ อันส่งผลต่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- กมล รอดคล้าย. (2568, 4 กรกฎาคม). การศึกษาเพื่อการขับเคลื่อนทางสังคมอย่างยั่งยืนของแต่ละประเทศ. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- กรมสุขภาพจิต สำนักความรอบรู้สุขภาพจิต. (2567). *คู่มือแนวทางเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพจิต*. บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด.
- คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2566, 12 ตุลาคม). *การข่มเหงรังแกทางโลกไซเบอร์-Cyberbullying*. <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/cyberbullying/>
- พร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2566). *ทักษะที่จำเป็นต่อชีวิตสำหรับผู้เรียนในโลกยุคใหม่*. วิช กรู๊ป.
- พัชรภา ตันติชูเวช. (2566). *เจเนอเรชันแอลฟา : เจเนอเรชันใหม่ในสังคมไทยศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภาณุวัฒน์ ปานเกตุ. (2568, 8 กันยายน). *ถึงเวลาหยุด “ล้อเลียน” พบเด็กไทย 1 ใน 4 คิดทำร้ายตัวเอง*. Thai PBS The ACTIVE. <https://theactive.thaipbs.or.th/news/public-health-20250908>
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 4(2), 25-40.
- ศิริมา ทองสว่าง. (2567). *สังคมและวัฒนธรรมปริทัศน์ประเด็นร่วมสมัย*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2564, 21 เมษายน). *SDGs คืออะไร มารู้จัก 5 เป้าหมายแรกจากมิติสังคม*. สอวช. <https://www.nxpo.or.th/th/8081/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *การศึกษาแนวทางการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูงและมีทักษะยุคหลังโควิด-19 (Post-Covid Skills)*. บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF
- ไพบูลย์ ไซยพันธุ์. (2562). *การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อชรา เอิบสุขศิริ. (2568). *จิตวิทยาสำหรับครู* (พิมพ์ครั้งที่ 8). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Albrecht, K. (2006). *Social intelligence: The new science of success*. Jossey-Bass.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society* (2nd ed.). W. W. Norton & Company.
- Fitzgerald, J. (2025, June 24). *Why soft skills still matter in the age of AI*. Harvard

- Business School. <https://www.library.hbs.edu/working-knowledge/why-soft-skills-still-matter-in-the-age-of-ai>.
- Gardner, H. (2011). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. Basic Books.
- Goleman, D. (2006). *Social intelligence: The new science of human relationships*. Random House.
- Meijs, N., Cillessen, A. H. N., Scholte, R. H. J., Segers, E., & Spijkerman, R. (2010). Social Intelligence and Academic Achievement as Predictors of Adolescent Popularity. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(1), 62–72. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9373-9>
- Niemi, K. (2020, December 15). *Niemi: CASEL is updating the most widely recognized definition of social-emotional learning. Here's why*. The74. <https://www.the74million.org/article/niemi-casel-is-updating-the-most-widely-recognized-definition-of-social-emotional-learning-heres-why/>
- Okoronkwo, V. (2024, November 6). *Soft skills statistics: Key data on demand, training, and impact in 2025*. Passive Secrets. <https://passivesecrets.com/soft-skills-statistics/>
- Slavin, R.E. (2006). *Educational psychology: Theory and practice* (8th ed.). Pearson Education.
- Thorndike, E. L. (1920). Intelligence and its uses. *Harper's Magazine*, 140, 227-235.
- Weis, S., & Süß, H.-M. (2007). Reviving the search for social intelligence: A multitrait-multimethod study of its structure and construct validity. *Personality and Individual Differences*, 42(1), 3–14. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.04.027>